

ת"פ 40659/03/14 - מדינת ישראל נגד ר ש

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 40659-03-14
בפני כבוד הנשיא אביטל חן

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

ר ש

הנאשם

החלטה

נגד הנאשם הוגש כתב אישום המפרט שני אישומים בעבירות שעניינן הטרדה מינית, תקיפה סתם (2 עבירות) והיזק לרכוש במזיד.

על פי עובדות אישום מס' 1, ביום 20/1/12 במרכז שירות של חברת "סלקום" ברחוב יד חרוצים בירושלים, אמר הנאשם לנציגת השירות צ.ק. (להלן: "המתלוננת") "רואים לך את החזה וזה סקסי, אני יכול לא להסתכל אבל תעשי מה שבא לך". בהמשך, כאשר קיבל הנאשם שירות מנציג השירות חאדר זידאן, הוא קיללו וזרק עליו חוברות ועלונים פרסומיים שהיו מונחים על שולחנו של מר זידאן ובהמשך השליך לעברו כיסא שלא פגע בו.

על פי עובדות אישום מס' 2, ביום 6/1/12 בתחנת שירות של חברת "סלקום" בגבעת שאול בירושלים גרם הנאשם נזק לדלת הכניסה. הנאשם הגיע למקום אחר שעות קבלת קהל ומשלא ניתן לו להיכנס פנימה בעט בדלת וגרם לה נזק בשווי 1,400 ₪.

בעת חקירתו של הנאשם במשטרה עלה ספק בשאלת מצבו הנפשי של הנאשם וזאת נוכח אמירות שהשמיע בפני חוקריו ובפני עדים נוספים:

בהודעתו במשטרה מיום 25.1.12 אמר הנאשם "אני עשיתי מצמוצים בעיניים אבל הוא רצה להיות נחש אז אני אהפוך אותו לנחש". בהמשך ההודעה מצינת החוקרת "התרשמתי כי החשוד לא עונה ענייני מדבר כל מיני דברים מוזרים ולא קשורים לחקירה" (שורות 12-14), ובהמשך ציינה החוקרת:

"אני מפסיקה את החקירה מאחר והחשוד לא מדבר לעניין נראה רכי משהו ה (כך במקור-א.ח) כי משהו לא כשורה איתו ועל כל שאלותי מגיב לא בצורה רלוונטית" (שורות 42-43).

בהודעתו של מר דוד ביטון אשר עבד כמאבטח במרכז השירות של "סלקום" מסר העד את הדברים הבאים: "אני לא פסיכיאטר אבל ממה זה נראה, יש לו בעיה נפשית מסויימת, הוא ממלמל לעצמו הרבה מדבר ללא הקשר ועובר מנושא לנושא מקטע של היי ולואו כל הזמן". (שורות 27-28).

הודעתו נוספת רלבנטית לעניין, היא של מר חאדר זידאן, הנזכר לעיל, אשר מסר בחקירתו במשטרה מיום 30/1/12: "... הוא לא שפוי... שמהו אצלו לא בסדר ולכן לא התלוננתי עליו..." (שורות 51-53).

במסגרת מעצרו, נבדק הנאשם על ידי פסיכיאטר מטעם שירות בתי הסוהר וזאת ביום 25/1/12. ממצאי הבדיקה תועדו במכתבה מיום 26/1/15 של הפסיכיאטר מטעם שירות בתי הסוהר (הוגש וסומן ת/3), באופן הבא:

"...לא מגלה סימנים פסיכויטיים....ללא תכנים אובדניים. שיפוט ותובנתו שמורים. מבין תהליכים משפטיים נגדו...מבדיל בין טוב לרע, בין מותר לאסור. לסיום - לאור התרשמותי הנ"ל לא סובל מפסיכופטולוגיה מג'ורית. מסוגל לעמוד לדין."

נוכח העולה מהודעותיו של הנאשם במשטרה וחומר החקירה הנוסף, ולבקשתבאתכוחו, נשלחהנאשםלבדיקהפסיכיאטריתאצל הפסיכיאטר המחוזי בשאלתאחריותוהפיליתשל הנאשםבעתביצוע העבירהולביתהמשפטההוגשהחווהודעתבענין.

חווהודעתהפסיכיאטר המחוזי ועדותו בבית המשפט

לביתהמשפטההוגשהחווהודעתומיום 15/1/15 שלד"ריוסףברגמן, מנהלהיחידהלרפואהדחופהוקבלהבמרכזלבריאותהנפששמעלההכרמל, וכן חווהודעתוהמשלימהנושאתתאריך 22/1/15.

בסיכוםחווהודעתמיום 15/1/15 צייד"רברגמןכיהנאשם "אינושרויבמצבפסיכויטיכעתוכמוכןאיןשוםעדויותשהיהשרויבמצבפסיכויטיבעתביצועהעבירההמיוחסתלו. לפידבריושל הנבדק, בתקופתביצועהעבירותהיהבמשברנפשיויתכןהיתהפגיעהמסויימתבריסוןדחפיםאךלאגרםלושלאלהביןאתהפסול מעשיוולאמנעממנאותהיכולתלהימנעמלבצעה".

בחווהודעתוהמשלימהמיום 22/1/15 ולאחר שהוצגו לד"ר ברגמןמסמכיםשלאעמדובפניובעתעריכתחווהודעתהמקוריתשינהד"רברגמןאתמסקנתוהסופיתוקבעכי: "לאחרעיוןבמסמכיםהנוספיםשהתקבלו...איןלנותשובהחדמשמעיתלגבימצבוהנפשוואחריותעלמעשיובעתביצועה עבירותהמיוחסתלו".

נוכחה שינוי בין שתי חוות הדעת ובהתאם לבקשת התביעה נחקר ד"ר ברגמן על חוות הדעתו.

בעדותו בבית המשפט ביום 8/6/16 הסביר ד"ר ברגמן כי השוני בין שתי חוות הדעת נובע מהאמור במסמך ת/1 (מכתבו של ד"ר אלכסנדר מיום 25/4/12 לביטוח הלאומי) שהועבר אליו בסמוך לפני כתיבת חוות הדעת המשלימה, מסמך שלדבריו "בלבל" אותו ויצר אצלו ספק ביחס למצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה. וכך העיד ד"ר ברגמן: **"...קיבלתי הזמנה לחוו"ד משלימה הפתיע אותי שאדם משנת 02 נמצא בטיפול מסודר, מודגש טיפול מסודר, ז"א מגיע למעקבים באופן סדיר, מקבל טיפול באופן סדיר, עושים לו בדיקות דם... הוא משתף פעולה אבל לא הגיעו מבחינה חד משמעית במה מטפלים בו. רשום 'ישנו רושם'. רושם זה לא ביטוי של אבחנה מדויקת.... זה בלבב אותי, המסקנות סותרות אחד את השני. מצד אחד הוא סובל מהפרעה קלה, בלי סימנים פסיכוסטיים, ממצב שני כותב שהוא לא מסוגל לעבוד ולפרנס את עצמו".**

עוד מסר ד"ר ברגמן בעדותו כי בבדיקת הנאשם לא מצא כל אינדיקציה לשלילת כושרו להבין מבחינה קוגניטיבית בעת ביצוע העבירה, ולא מצא כל סימן אורמזלוקיומה של מחלת נפש, והתרשם כי בעת האירוע הנאשם לא פעל תחת השפעה של הפרעה הנפשית.

בעדותו בבית המשפט חזר בו ד"ר ברגמן מהאמור בחוות דעתו המשלימה, וזאת לאחר שהוצגו לו מסמכים רפואיים נוספים בעניינו של הנאשם, ובהם מכתב סיכום בבדיקתו של הנאשם במיון בית החולים כפר שאול ביום 25/1/12 (סומן ת/2) אשר שלל סימנים למצב פסיכואטי, והשני מכתבו (מיום 26/1/12) של ד"ר זיידרמן מיכאל רופא מטעם השב"ס (סומן ת/3), אשר בדק את הנאשם וחיווה דעתו כי:

"לא מגלה סימנים פסיכוסטיים. ללא תכנים אובדניים. שיפוט ותובנתו שמורים. מבין תהליכים משפטיים נגדו... מבדיל בין טוב לרעה, בין מותר לאסור. לסיכום - לאור התרשמותי הנ"ל לא סובל מפסיכופטולוגיה מג'ורית. מסוגל לעמוד לדין".

וכך סיכם ד"ר ברגמן את דעתו ביחס למצבו הנפשי של הנאשם, לנוכח החומר הנוסף שהועמד לעיונו סמוך לפני חקירתו בבית המשפט: **"כן. היום אין לי ספקות. לאור מסמכים שקיבלתי אין לי ספק באיזה מצב הוא היה בעת ביצוע העבירה... אני לא משנה את דעתי. אני חוזר על דעתי בחוו"ד הראשונה".** (כלומר מ-15.1.15, לפיה הנאשם כשיר לעמוד לדין - א.ח.)

בהמשך ולאורך חקירתו הנגדית חזר ד"ר ברגמן על דעתו והעיד: **"לא מדובר במחלת נפש של מובן משפטי"... "המצב עצמו לא מצביע על פסיכו מטלוגיה (טעות במקור - א.ח) מג'ורית ולא על פגיעה בשיפוט"... "למרות הרקע של שימוש בסמים ולמרות הרקע הפסיכיאטרי, אין לי ספק"... "אני שוב חוזר. הוא לא סובל ממחלת נפש ואחראי למעשיו".**

מכתבו של ד"ר אלכסנדר שטיפל מיום 25/4/12 ועדותו בבית המשפט

נוכח עדותו של ד"ר ברגמן ביקשה הסנגורית את זימונו של ד"ר אלכסנדר שטיפל, הרופא המטפל בנאשם ועורך המכתב מיום 25/4/12 הממוען למוסד לביטוח לאומי אשר בו צוינו הדברים הבאים:

"...מוכר למערכת פסיכיאטרית משנת 2002... בהיותו בן 17 אביו לקה בדיכאון... בערך באותה התקופה החולה (הנאשם - א.ח.) התחיל בשימוש בסמים והמשיך בכך במשך שנים רבות... הפנייה הראשונה למיון הדסה ע"כ - המצב מאנה (הכוונה ל"מאניה" - א.ח.) עם הפרעות קשות במהלך החשיבה ועם התנהגות בלתי מאורגנת, היה חשד להתפתחות הלוצינטורית. המצב התפתח על רקע (טעות במקור - א.ח.) שימוש בסמים. אז לראשונה פנה למרפאתנו, אך לא היה מטיפול (כך במקור - א.ח.) סדיר עד הזמן האחרון. בשנת 2008 עבר בדיקה פסיכולוגית במוסדנו, הבדיקה גילתה סימנים פוסט-פסיכוטיים, עלה גם חשד על ADHD. לא מאושר ע"י הנתונים האנמנסטיים מילדותו: לציין שהחולה עשה שירות מלא בצבא ואין נתונים שהוא גילה סימנים של הפרעות כלשהן אז. לא ידוע על אשפוזים פסיכיאטריים בעברו.

לאחרונה החולה פנה למוסדנו באוגוסט 2011 ומאז נמצה (טעות במקור - א.ח.) במעקב סדיר במוסדנו... בבדיקה הראשונה גילה אי-שקט פסיכו-מוטורי בולט, מתח... לא גילה סימנים פסיכוטיים בתוכן חשיבתו ובפרצפציה, למרות שאת שיפוט ותובנה היו פגומים...

מאוקטובר 2012 (הכוונה ל-2011, שכן המסמך עצמו מחדש 4/2012-א.ח.) החולה מקבל טיפול בדפלט... מצבו משתפר בהדרגה: החולה יותר שקט, התנהגותו מאורגנת יותר, אפקט עדין לא יציב אך לא תנודות עמוקות... לא מגלה הפרעות פסיכוטיות... ישנו רושם שהחולה סובל מהפרעות אפקטיביות אשר חלו על רקע שימוש בסמים, במיוחד ממצבים היפומאניים אשר מאופיינים במיוחד בהתנהגות בלתי מאורגנת ובהפרעות בחשיבה ובריכוז".

ד"ר שטיפל אינו פסיכיאטר אלא רופא תחומי בתחום הפסיכיאטריה. כיום הוא עובד בבית החולים הפסיכיאטרי בכפר שאול, וקודם לכן עבד בבית החולים "הרצוג". לעדותו, טיפל בנאשם מסוף שנת 2011 ועד אמצע שנת 2012.

לדברי ד"ר שטיפל, לא ברורה לו האבחנה המדויקת לגבי מצבו הנפשי של הנאשם. הוא עצמו אינו "מומחה" בפסיכיאטריה אלא רופא תחומי, ועל כן, אינו מורשה ליתן חוות דעת משפטיות, בין היתר בשאלת כשירות משפטית.

לגבי מצבו של הנאשם, כפי שתיארו במכתבו מיום 25/4/12 העיד ד"ר שטיפל כי התנהגותו של הנאשם תואמת מצב מאני או היפו-מאני או סוג של הפרעת אישיות. לדבריו, מעיון בתיק הרפואי של הנאשם לא ידע לו על התקפים פסיכוטיים בעברו של הנאשם.

משנשאל על הטיפול התרופתי שנתן לנאשם כעולה מהמכתב השיב כי מדובר בתרופה לייצוב מצב רוח זאת לאחר שהתרשם ממצב מאני בו מצוי הנאשם.

ביחס לאמור במכתבו לפיו בשנת 2008 עבר בדיקה פסיכולוגית בבית החולים הרצוג בה התגלו סימנים פוסט-פסיכוטיים,

העיד ד"ר שטיפל כי יש להפנות את השאלה לפסיכולוגית שבדקה את הנאשם והוסיף "לי על התקף פסיכוטי לא ידוע שום דבר... הפרעות בחשיבה שתוארו זה יכול להיות מהרבה סיבות. זה יכול להיות הפרעת אישיות, יכול להיות מצב מאני... גם סמים זה יכול להיות. לכן לא הבחנתי (טעות במקור-א.ח) אותו ולא כתבתי הבחנה סופית. טיפולי במצב" (הכוונה לטיפול התרופתי שנתן לנאשם לייצוב מצב רוח -א.ח).

משנדרש להסביר האמור במכתבו ולפיו הנאשם "לא גילה סימנים פסיכויים... למרות זאת שיפוט ותובנה היו פגומים" העיד ד"ר שטיפל כי מצב היפו מאני יכול לגרום לפגיעה בשיפוט ואין בכך להעיד בהכרח על מצב פסיכוטי. בהמשך ביאר כי בשונה ממצב פסיכוטי, אדם היפומאני "יודע מה הוא עושה".

משנשאל ד"ר שטיפל על התנהגותו המוזרה של הנאשם כעולה מחקירתו במשטרה ומעדויותיהם של אנשים ששהו בנוכחות הנאשם באירוע ובסמוך לאחריו השיב ד"ר שטיפל כי אין ביכולתו לקבוע מצב נפשי על סמך עדויות כתובות אלא על סמך בדיקה של הנאשם ב"זמן אמת".

בחקירתו החוזרת העיד ד"ר שטיפל כי לא ראה בתיק הרפואי של הנאשם תיעוד בדבר מצב פסיכוטי בו היה הנאשם מצוי בעברו.

לשאלת ההגנה מדוע במכתבו השתמש במונח "חולה", הסביר כי מדובר במטבע לשון בו נוהגים רופאים להשתמש, ומכל מקום גם מצב מאני נחשב מחלה.

דין והכרעה

הסייגלאחריותפליליתשלאישפיותהדעתקבועבסעיף 34חלחוק העונשין, וזולשונו:

בשעתהמעשה,

"לאיישאדםבאחריותפליליתלמעשהשעשהאם,
בשלמחלהשפגעהברוחאובשלליקויבכשרוהשכלי, היהחסריכולתשלמש -

(1) להבינאתאשרהואעושהאואתהפסולשבמעשהו; או

(2) להימנעמעשייתהמעשה"

על הטוען טענת אי שפיות מוטל הנטל להניח תשתית ראייתית המקימה ספק סביר בשאלת התקיימותו של הסייג (ע"פ 7492/07 עמוס חג'ג' נגד מדינת ישראל; ע"פ 4675/97 רוזוב נ' מדינת ישראל).

ע"פ 8653/10 פלוניתנ' מדינת ישראל (ניתוביום) (28/7/11) מפרט את התנאים המצטברים אשר בהתקיימם יחול הסייג של אישפיותהדעת:

"התנאי הראשון הוא כי הנאשם לוקה בכושרו השכלי או סובל ממחלה שפגעה ברוחו, ביטוי שאליו התייחסה הפסיקה כאל מחלת נפש (ראו למשל: ע"פ 647/85 קיסר נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(1) 347, 352 (1987); ע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל, ...

התנאי השני הוא כי בשעת המעשה נעדר הנאשם יכולת של ממש להבין את מהות המעשה שעשה - משמע את המהות הפיסית של המעשה; את הפסול שבו - קרי את מהותו המוסרית בהתאם לאמות מידה אובייקטיביות; או להימנע מעשיית המעשה - לשון אחר: היה נתון לדחף לאו בר כיבוש... שלילתן של יכולות אלה אינה צריכה להיות מוחלטת, והנאשם יוכל לחסות תחת סייג אי שפיות גם אם נותרה לו מידה מועטה מן היכולות המנויות בסעיף, כל עוד לא נותרה לו יכולת של ממש...

התנאי השלישי הוא כי קיים קשר סיבתי בין התנאי הראשון לבין התנאי השני, קרי בין המחלה או הליקוי השכלי לבין חוסר היכולת להבין את מהות המעשה או להימנע מעשייתו (ע"פ 5951/98 מליסה נ' מדינת ישראל)".

מן הכלל אל הפרט:

ממכתבו של ד"ר שטיפל ומיתר החומר הרפואי הקיים בתיק, עולה כי הנאשם מוכר למערכת הפסיכיאטרית משנת 2002 על רקע שימוש בסמים ומשברים אישיים שעבר לאורך חייו.

בחומר שהוגש לבית המשפט אין כל תיעוד לקיומה של מחלת נפש או מצב פסיכוטי בעברו של הנאשם. כל שניתן למצוא בהקשר זה הינו אמירה המופיעה במכתבו של ד"ר שטיפל למוסד לביטוח לאומי, לפיה בשנת 2008 במהלך בדיקה פסיכולוגית שעבר הנאשם התגלו סימנים פוסט-פסיכוטיים.

מעבר לשאלת המשקל שיש לתת ל"אבחנה" של סימנים פוסט פסיכוטיים שניתנה על ידי פסיכולוגית, הרי שמדובר בהבאת הדברים על ידי צד ג' (ד"ר שטיפל), ואין לדעת מי היא אותה פסיכולוגית ועל סמך מה נכתבו הדברים. אותה פסיכולוגית לא העידה בפני.

מהחומר בתיק, אין ספק כי לנאשם בעיה נפשית כלשהי בגינה טופל בתרופות מייצבות מצב רוח בין היתר עקב הפרעות מאניות או היפו-מאניות אך אין מדובר במחלת נפש.

הצורך בהבאת ראיות לענין כשירותו הנפשית של הנאשם נולד עקב סתירה בין שתי חוות דעת שהתבקש הפסיכיאטר המחוזי לערוך, אולם לאחר עדותו בבית המשפט ומשהוצגו לפסיכיאטר המחוזי בסמוך לפני עדותו, מסמכים רפואיים נוספים שלא עמדו בפניו בעת עריכת חוות הדעת שהוגשו, היה העד נחרץ ביחס לכשירותו המשפטית של הנאשם והדברים עולים היטב בעדותו החד משמעית בבית המשפט, לפיה:

"היום אין לי ספקות. לאור מסמכים שקיבלתי אין לי ספק באיזה מצב הוא היה בעת ביצוע העבירה...אני לא משנה את דעתי. אני חוזר על דעתי בחו"ד הראשונה..."

לא מדובר במחלת נפש של מובן משפטי...המצב עצמו לא מצביע על פסיכו מטלוגיה (טעות במקור-א.ח.)

מג'ורית ולא על פגיעה בשיפוט...למרות הרקע של שימוש בסמים ולמרות הרקע הפסיכיאטרי, אין לי ספק...אני שוב חוזר. הוא לא סובל ממחלת נפש ואחראי למעשיו".

גם מעדותו של ד"ר שטיפל הרופא (שאינו פסיכיאטר) המטפל בנאשם והובא לעדות מטעמו, נמצא כי לא עולה ספק בשאלת כשרתו המשפטית של הנאשם. ד"ר שטיפל העיד כי אין כל תיעוד בתיק למצב פסיכוטי, וכי הוא עצמו לא אבחן את הנאשם כחולה במחלת נפש, והטיפול שנתן לנאשם במספר הזדמנויות בהן עמד הוא לבדיקתו היה למצבים מאניים בהם היה הנאשם מצוי והיה צורך במתן טיפול תרופתי לייצוב מצב הרוח שלו. למען הסר ספק, העיד ד"ר שטיפל כי במצבי מאניה ברמה בה היה מצוי הנאשם לא היה מדובר על איבוד היכולת להבחין בין טוב לרע או להימנע מעשיית מעשה כזה או אחר.

יצוין כי גם ד"ר שטיפל וגם הפסיכיאטר המחוזי לא בדקו את הנאשם בסמוך לאירועים המתוארים בכתב האישום הנאשם נבדק על ידי רופא מטעם שב"ס, אשר חווה את דעתו ולפיה הנאשם לא גילה סימנים פסיכוטיים, הראה סימני שיפוט ותובנה תקינים, והצליח להבדיל בין טוב לרע ובין מותר לאסור.

לסיכום, מצאתי כי הנאשם לא היה במצב פסיכוטי במועד ביצוע העבירות, ואין כל אבחנה בדבר קיומה של מחלת נפש בה לקה בזמנים הרלוונטיים לתיק שבפניי. כמבואר לעיל יכולות להיות סיבות רבות להתנהגותו של הנאשם, כגון שימוש בסמים, סמוך למועד ביצוע העבירות המיוחסות לו, ועוד.

לפיכך יש לקבוע כי לא עלה בידי ההגנה לעורר את הספק הסביר הנדרש לצורך הוכחת טענת אי השפיות, כנדרש בסעיף 34 ח לחוק העונשין ואני קובע כי הנאשם היה אחראי למעשיו במועד ביצוע העבירות המיוחסות לו בכתב האישום.

מזכירות תשלח העתק ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, 03 3 מאי 2017, בהעדר הצדדים.